Kuluttajariitalautakunnan lausuma lakivaliokunnalle asiassa U 77/2023

ODR-Foorumin lakkauttaminen

Kuluttajariitalautakunta kannattaa ODR-foorumin lakkauttamista. Foorumin kautta on osoitettu lautakunnalle vuosittain tyypillisesti alle 10 asiaa. Suurin osa asioista ei ole joko alueellisesti tai asiallisesti kuulunut kuluttajariitalautakunnan toimivaltaan. Foorumilla ei siten ole ollut käytännössä merkitystä lautakunnan menettelyssä.

ADR-direktiivin muuttaminen

Kuluttajariitalautakunta pitää sinänsä hyvänä asiana, jos direktiivin soveltamisalan laajentaminen parantaa kuluttajien pääsyä vaihtoehtoisiin riidanratkaisumenettelyihin. Riita-asioiden määrän kasvaminen kuluttajariitalautakunnassa arvioidulla 4,5 %:lla on kuitenkin merkittävä ja johtaa resurssitarpeen lisääntymiseen. Lautakunnan resursseja on vuodesta 2024 eteenpäin kasvatettu, jotta lautakunnan pitkäaikaisesta aliresursoinnista johtuvat pitkittyneet käsittelyajat saataisiin lyhenemään ja lautakunnan jutturuuhkaa pystyttäisiin purkamaan. Vaarana on, että asiamäärän kasvu vähintään vaikeuttaisi näiden tavoitteiden toteutumista, ellei lautakunnan resursseja entisestään lisätä direktiivin soveltamisalan laajentamisen aiheuttamien vaikutusten tasapainottamiseksi. Lautakunnan näkemyksen mukaan soveltamisalan laajentamisen vaikutukset ja hyödyt tulisi valtioneuvoston kannan mukaisesti selvittää huolellisesti.

Soveltamisalan maantieteellisen laajentamisen osalta lautakunta huomauttaa, että vaikka direktiivin soveltamisala laajennettaisiinkin koskemaan myös EU:n ulkopuolisia elinkeinonharjoittajia, kuluttajariitalautakunnan käsittelykielet ovat tällä hetkellä suomi ja ruotsi. Lautakunnan käsittelyn kielirajaukset voivat tosiasiassa tehdä EU:n ulkopuolisten elinkeinonharjoittajien osallistumisen lautakuntamenettelyyn jopa mahdottomaksi, tai ainakin erittäin haastavaksi. Lisäksi lautakunta huomauttaa, että lautakunnalla on vain rajoitetusti keinoja antaa asioita kansainvälisesti todisteellisesti tiedoksi. Mikäli elinkeinonharjoittaja jää tällöin asiassa passiiviseksi eikä lautakunta saa asiaa todisteellisesti annettua tiedoksi, ei asiaa voida käsitellä. Maantieteellisen laajentamisen merkitys kuluttajille lautakuntamenettelyssä voi tosiasiassa jäädä tästä syystä rajalliseksi, mutta silti kasvattaa lautakunnan työmäärää.

Lautakunta on valtioneuvoston kanssa samaa mieltä soveltamisalan laajentamisen epäselvyydestä koskien sopimussuhteen ulkopuolisia kysymyksiä. Tältä osin ei ole selvää, kuinka laajasti erilaisia asioita muutos toisi kuluttajariitalautakunnan toimivaltaan. Pahimmassa tapauksessa epämääräinen soveltamisalan laajentaminen voi johtaa tilanteeseen, jossa kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi voi tuoda lähes minkä tahansa asian, jolla on viitteellinenkin yhteys kuluttajansuojaan, riippumatta siitä onko osapuolien välillä minkäänlaista oikeudellista suhdetta. Tällaisten asioiden kirjo on erittäin laaja ja vaikeasti ennakoitavissa. Epäselvä ja yleisluontoinen soveltamisalan laajentaminen sopimussuhteiden ulkopuolisiin asioihin monimutkaistaisi ja vaikeuttaisi lautakunnan toimivallan rajaamista merkittävästi sekä lautakunnan omassa toiminnassa että lainsäädännön tasolla.

Lautakunta yhtyy valtioneuvoston kantaan raportointivelvollisuuksien vähentämisestä.

Vastausvelvollisuuden asettamisen osalta kuluttajariitalautakunta huomauttaa, että lautakuntamenettely on tällä hetkellä vapaaehtoista. Elinkeinonharjoittajalla ei ole velvollisuutta antaa vastausta lautakunnalle, osallistua menettelyyn tai noudattaa lautakunnan päätöstä. Lautakunnalla ei myöskään ole tällä hetkellä keinoja velvoittaa elinkeinonharjoittajaa vastaamaan lautakunnalle toimitettuun asiaan. Lautakunta voi kuitenkin antaa yksipuolisen päätöksen, mikäli elinkeinonharjoittajaa koskeva asia on todisteellisesti saatu annettua

elinkeinonharjoittajalle tiedoksi, eikä elinkeinonharjoittaja vastaa lautakunnalle. Vastaamisvelvollisuuden asettamisella ei siten saavutettaisi välttämättä merkittävää hyötyä lautakuntamenettelyssä. Vastaamisvelvollisuus olisi erikoinen siinäkin mielessä, että elinkeinonharjoittajalla ei kuitenkaan olisi mitään velvollisuutta noudattaa lautakunnan päätöstä. Lautakunta on valtioneuvoston kanssa samaa mieltä, että vastausvelvollisuuden säätäminen olisi turhaa.

Mikäli vastausvelvollisuus säädettäisiin, tulee mietittäväksi, miten vastausvelvollisuuden toteutumista valvotaan, miten vastaamatta jättäminen sanktioidaan ja mikä taho valvonnasta sekä seurausten määräämisestä/toimeenpanosta huolehtii. Lisäksi epäselvää on, millaisen vastauksen elinkeinonharjoittaja olisi velvollinen antamaan. Vastausvelvollisuus lienee edellyttäisi joka tapauksessa ADR-elimeltä toimenpiteinä vähintään elinkeinonharjoittajien vastaamattomuuden ilmoittamista asiaa valvovalle taholle.

Juho Kankkunen
Varapuheenjohtaja
Kuluttajariitalautakunta